

Zpravodaj

93. JIRÁSKŮV HRONOV

#PROSTEHRONOV

Martin Baxa: Možnost chodit do divadla беру jako dar

Pokud legendy neklamou, stal se Martin Baxa po Pavlu Dostálovi a Lubomíru Zaorálkovi teprve třetím ministrem kultury od vzniku samostatného státu, který na Jiráskův Hronov zavítal. (Dodejme pro pořádek, že dohromady úřadovalo za tu dobu ministrů kultury osmnáct.) Když včera v čase naplánovaného slavnostního zahájení dorazila s sebou i možnost pořádit s panem ministrem rozhovor. Usedli jsme do hájemství šéfa techniky Jiráskova divadla, kde na nás ze zdi shlížel obří archivní plakát Vladimíra Iljiče. Přidala se k nám i kolegyně Radmila Hrdinová, redaktorka deníku Právo, a tak jsme se ptali společně.

Nemusíme nejspíš dělat oficiální rozhovor za ministerstvo kultury: to, že úřad fandí amatérskému divadlu a že rád podporuje Jiráskův Hronov, si asi domyslíme. O vás osobně je známo, že jste možná jeden z mála ministrů kultury, kteří mají kulturu opravdu rádi, a já vím, že zejména k divadlu máte velice vřelý vztah. Jak jste na tom ale s divadlem amatérským?

Nikoliv v tom smyslu, že bych ho někdy hrál – mám divadlo a kulturu obecně rád nesmírně, ale

bohužel mám velmi málo talentu. Nicméně: já pocházím z Plzně. Víím, že Jiráskův Hronov je festival mezioborový, že tu dostává velký prostor i divadlo loutkové – a Plzeň je město, které má velikou loutkářskou tradici, a to i tu amatérskou. Tím vším já jsem byl odchován. A nejde jen o loutky, celá amatérská scéna je v Plzni ohromně bohatá. Když jsem působil ve vedení Plzně (*Martin Baxa byl o letech 2010–2014 a 2018–2022 primátorem města – pozn. red.*), vnímal jsem, že řady mých tamních kamarádů – třeba Petra Kosová, dlouholetá redaktorka Českého rozhlasu a dnes dramaturgyně Divadla Alfa – sem jezdila a pokládala to za takový vrchol roku: vyrazit na Jiráskův Hronov.

Hraní divadla vás ale nikdy ani nelákalo? Jste původním povoláním pedagog, to se často pojí...

Ano, jsem učitel zeměpisu a dějepisu. Jako dítě jsem ale spíš miloval ježdění na hrady a zámky, k divadlu jsem se bohužel nikdy nedostal. Vlastně jednou jedinkrát, v prvním ročníku gymnázia, to tehdy poprvé přijeli gymnazisté z Německa – já jsem ročník 1975 – a nějaké divadlo jsme hráli s nimi. Ale nikdy předtím a nikdy ani potom. Já mám divadlo hrozně rád, ale v aktivním slova smyslu jsem člověk adivadelní.

Možná spíš ajevištní, vždyť do divadla aktivně chodíte. Jaké jsou vaše největší divadelní zážitky?

Ano, chodím opravdu s velkou láskou. Teď jako ministr to беру skoro jako dar, který mi moje funkce přináší. Dar je to správné slovo. Můžu navštěvovat nejrozličnější divadla, od těch velkých až po moje oblíbené nezávislé soubory, divadelní spolek JEDL nebo Geisslers Hofcomoedianten. A z doby, kdy jsem do divadla chodit začínal, to byly určité inscenace plzeňské činohry, kde hrála ona velká generace plzeňských herců, Monika Šváblová, Pavel Pavlovský a tak dále.

Jak si podle vás stojí české divadlo v evropském kontextu?

Co si tak troufnu laicky tvrdit, myslím, že jsme na tom velmi dobře. Ostatně svědčí o tom i vynikající divadelní přehlídky, které se u nás konají – Mezinárodní festival Divadlo v Plzni, Pražský divadelní festival německého jazyka, poslední dobou s velmi zajímavou dramaturgií taky Divadelní svět Brno a tak dále. Myslím tedy, že špičky českého divadla v evropském kontextu obstojí. Za zrovna tak důležité považuji ale to, že ministerstvo podporuje a spolupořádá Jiráskův Hronov, nejenom akce, které slaví už třiděvadesátý ročník, ale která hlavně udržuje onen ekosystém, ono živé podhoubí, ze kterého můžou třeba vzejít skvělí herci nebo režiséři, a i kdyby ne, tak v lidech zůstává přirozená radost z toho, že sdílí svět prostřednictvím amatérského divadla.

Nacházíme se v čase, kdy na kulturu dopadá řada nepříznivých vlivů, které asi nemusím vyjmenovávat. Týká se to samozřejmě i kultury amatérské. Vy jste zároveň součástí vlády, která konsoliduje státní rozpočet. Jaké jsou v takové situaci možnosti ministra nebo ministerstva, jak kultuře pomoci?

V letošním roce jsme měli nejlepší rozpočet v historii ministerstva. V příštím roce se samozřejmě i moje ministerstvo bude muset na oně konsolidaci

pokračování na str. 2

2
neděle
30. 7. 2023

ci podílet, jistě budeme muset dělat nějaká omezení. Myslím ale, že konkrétně amatérské kultury by se to ze strany ministerstva dotýkat nemělo. Je to velké množství akcí, které společně drží pohromadě – jakékoliv narušení systému postupových přehlídek v jednotlivých oborech, které potom vyústí v přehlídky národní, by bylo trestuhodné. Ano, nějaké úspory budeme muset činit, ale – a neříkám to proto, že jsme na Jiráskově Hronovu – systém podpory neprofesionální kultury je unikátní. A nenecháme ji padnout. To teda zní tak budovatelsky, co?

Ministerstvo prostřednictvím své příspěvkové organizace NIPOS-ARTAMA usiluje o zápis amatérského divadelnictví na Seznam nemateriálního kulturního dědictví UNESCO. To je možná taky nějaký krok, který by tomu oboru mohl pomoci...

Já tomu velmi fandím, ale stojí to velké množství práce. Nedávno jsme si to zažili s úspěšným zápisem vorařství – myslím, že obecně se nám daří ty přihlášky dobře připravovat, a věřím, že to vyjde. Určitě by to bylo zasloužené.

Jelikož jsme na Jiráskově Hronovu a jelikož jsme včera viděli Jiráskovu Lucernu, nemůžeme se nezeptat: jaký je váš vztah k Jiráskovi jako k autorovi?

Já jsem jako gymnaziální student samozřejmě nějaké Jiráskovy kousky četl k maturitě – ovšem vždycky mě Jirásek spíš zajímal nikoliv jako autor sám o sobě, ale jelikož jsem původní profesí učitel dějepisu, přišel mi na něm vždycky zajímavý ten jeho „druhý život“. To znamená, jakým způsobem my vnímáme historii prostřednictvím toho, jak ji Jirásek ve svých dílech popisoval. Jak to pořád žije a jak se leckdy s Jiráskovým pohledem na historii obtížně vyrovnáváme. Třeba jak po roce 1989 pořád hájíme české baroko a máme tendenci říkat, že nebylo takové, jak ho popisuje Jirásek. Ale pozor: z druhé strany on zkrátka ta témata vnímal dobově, a my musíme jeho dílo v dobových souvislostech vnímat. Samozřejmě nechci jakýmkoliv způsobem nasazovat Jiráskovi... psí hlavu.

Michal Zahálka

Seminář CH aneb Cesta hrdiny
Vám přináší motto na každý den.

Motto na neděli:

*Bez padoucha není hrdina,
bez hrdiny není padouch.*

Šest čestných občanů, z toho tři včera

Rozhovor se starostou Jirásko-Rva Hronova. Odhaluje nejen osobní vztah k tomuto významnému kulturnímu podniku, který již devadesátým třetím rokem přitahuje množství ochotníků z celé České republiky. Petr Koleta diskutuje o úspěšném překonání výzev pandemie, ocenění čestných občanů a budoucích ambicích potřebných k většímu lesku festivalu. Letošní ročník slibuje výjimečné hosty a bohatý program, který opět přivede do města Hronova kulturní nadšení z celého regionu.

Je váš vztah k hronovskému festivalu osobní?

Můj vztah je specifický k Hronovu jako celku, takže všechno, co v našem městě probíhá, vnímám osobně. A pochopitelně, festival Jiráskův Hronov je to nejdůležitější, co tady každoročně probíhá. Jde o prestižní záležitost, jak pro město, tak pro Královéhradecký kraj – a pokud to vnímám správně, tak i pro ministerstvo kultury. A doufám, že to tak bude i nadále.

Existují nějaké momenty nebo novinky, které byste chtěl zmínit?

Jsem rád, že se devadesátý třetí ročník podařilo zajistit finančně, především díky přispěvatelům, kterými jsou vedle největšího přispěvatele, ministerstva kultury, i kraj, město a řada sponzorů. Letošní zahájení bylo výjimečné i pro mě. Udělili jsme čestné občanství třem osobnostem české kultury. Za zmínku stojí, že město Hronov, pokud jde o čestné občanství, není příliš „rozdavačné“. V minulosti jej udělilo pouze v roce 1888 Aloisi Jiráskovi a v novodobé historii Egonu Hostovskému (23. dubna 1908, Hronov – 7. května 1973, Montclair, New Jersey, USA, český prozaik, redaktor a novinář – pozn. red.) a Janu Špátovi (25.

října 1932 Náchod – 18. srpna 2006 Praha, český kameraman, režisér a vysokoškolský pedagog – pozn. red.). Třemi osobnostmi, které byly takto oceněny včera, jsou sourozenci Čapkovi, Karel, Josef a Helena.

Kdo převzal čestné občanství?

Za Helenu převzala ocenění právnička Kateřina Trlifajová, zároveň tu byla i její maminka. Za Josefa a Karla převzal čestné občanství se souhlasem vnučky – paní Dostálové – předseda Společnosti bratří Čapků, Pavel Vespalec.

Co podle vás dělá hronovský festival výjimečným?

Především jde o to, že se koná již devadesátý třetí ročník. Jiráskův Hronov je festival amatérského divadla, jehož síť v České republice je podle dostupných informací nejhustější na světě. Ochotníky zdejší atmosféra do Hronova přitahuje. Pokud vím, tak jich letos na festivalu bude okolo osmi set. Dost často se jedná o rodinnou tradici, která se předává z rodičů na děti. To nám samozřejmě dělá radost.

Přežili jsme covid. Po letech s pandemií nás nic podobně zásadního nečeká?

Měli jsme obrovské štěstí a já jsem moc rád, že jsme neporušili kontinuitu festivalu. Festival tedy nezastavila válka ani covid. Možná to bylo i díky termínu, ve kterém se Jiráskův Hronov koná. Dokázali jsme tím projít, přestože to nebylo úplně jednoduché. Bylo na nás rozhodnutí, zda se festival bude, či nebude konat, a my se jednoznačně rozhodli, že ano. Mohlo se stát cokoliv a mohlo se to vymstít. Nakonec všechno dobře dopadlo.

Ve svém okolí neznám ani jednoho člověka, který by na festivalu covidem onemocněl...

2

93. Jiráskův Hronov

Ani já takového člověka neznám, ale vlastně jsem to ani nezjišťoval. Ale aby vznikl problém, nemusí jít pouze o covid, mohla by to být jakákoliv tragická událost. Naštěstí, pokud pamatuji, nic takového se v dějinách Jiráskova Hronova nestalo. Festival vždy nějakým způsobem projde v dobrém. Ať už jde o zásadní úrazy nebo něco podobného. Musím to zaklepat.

Takže ani letos nepředpokládáte žádné problémy?

Žádné zásadní. Jinak se téměř vždy nějaké objeví. Například již na počátku letošního festivalu se nám někdo snažil předělat dopravní značení města. Někdo vytahal a připravil si značky. Nevím, zda si je přichystal k nějakému účelu. Je možné, že máme silnice špatně označené, a zřejmě proto je kdosi vyndal a zohýbal. Popřemýšlíme a vyhodnotíme, zda byly přikázané směry jízdy a jednosměrky správně umístěné.

Tuším, že tím to asi nebude...

Je festival, lidé jsou rozdovádění. Mohou to být samozřejmě místní i návštěvníci přehlídky. Beru to jako součást atmosféry.

Jaký má festival vliv na místní komunitu?

Myslím si, že velký. Je to skvělá příležitost pro setkávání místních. Většina lidí se na to celý rok těší. Už ví, že potkají po delší době některé známé, těší se především na koncerty a divadelní představení v parku, kde je prostor a více místa. Část z místních půjde samozřejmě i na divadla, ale bude to zřejmě část menší. Divadelní představení z oficiálního programu jsou podle mě především pro divadelníky, pro seminaristy, pro ty, kteří chtějí načerpat inspiraci pro svůj další divadelní život.

Jaké jsou dlouhodobé plány a ambice týkající se přehlídky do budoucích let?

Ambice, alespoň za mě, je posunout festival o trochu výše, pokud jde o finanční stránku věci. Posledních patnáct let se rozpočet této akce pohybuje na stejné úrovni a už je to velmi těžké. Je to náročné jak pro ochotníky samotné, tak pro organizátory. Přehlídka se vinou toho nemůže posouvat dál. Určitě o tom budeme mluvit na festivalovém výboru. Bohužel, zatím se nedaří sehnat generálního sponzora, jehož prostředky by tento stav změnily. Bavíme se o částce okolo dvou milionů. Nápad do programu přehlídky, které zatím nejsme schopni zaplatit, by tak bylo možné realizovat. Není možné nejprve naplánovat program a pak na něj teprve shánět prostředky. To se prostě nedá. I když vím, že by si to Jiráskův Hronov zasloužil.

A překážky a výzvy letošní přehlídky, pomineme-li ekonomiku akce?

Myslím, že si v posledních letech všechno dobře sedlo. Musím říct, že už téměř veškerá organizace jde mimo mě. Pokud tedy pomenu již zmíněné shánění financí od sponzorů. Většinu problémů již řeší paní ředitelka KIS s pro-

gramovým ředitelem panem Julínkem. Téměř vše funguje tak, jak má.

Takže zpětná vazba z prvních dnů festivalu se jeví v příznivém světle?

Je začátek festivalu a na zpětné vazby je poměrně brzy. Ve festivalovém výboru jsme si popřáli hodně zdaru, zdá se, že všichni mají dobrou náladu, a tak věřím, že žádné zásadní problémy nebudou, ať už se jedná o divadla či koncerty. Jsem rád, že se povedl páteční předvečer, že se hrála *Lucerna*, že se aplaudovalo vestoje. To jsem u místního představení zažil poprvé. Je vidět, že se povedla generační obměna souboru. Jsem laik, takže to hodnotím svobodně... Za mě to bylo výborné.

I v letošním roce se objeví na Hronově význační hosté. Mohl byste jmenovat ty nejzásadnější?

Po mnoha letech přijel ministr kultury. Vedle pana Martina Baxy a jeho náměstka Milana Němečka přijel tradičně i hejtmán a senátor Martin Červíček, náchodský starosta Jan Birke, paní doktorka Malcová a například i paní ředitelka Láznovská. Jsem spokojený, protože všichni tito lidé dodají festivalu určitý lesk.

Honza Šoácha

Pozlacení Tylové

Především za přítomnosti amatérskodivadelních pamětníků (jak bylo řečeno: „zúčastnily se mnohé osobnosti, které tu už visely“) se včera v 10:30 hodin odehrála vernisáž výstavy věnované nositelům Zlatého odznaku J. K. Tyla ve foyeru Jiráskova divadla. Tradice oceňování zasloužilých pracovníků amatérského divadla byla obnovena na konci 90. let, a od roku 2002 se ocenění uděluje pravidelně. A je rozhodně z čeho vybírat, vždyť existuje 6300 obcí, v nichž hraje amatérské divadlo na 5000 souborů (!). V oceňování se tentokrát dostalo na devět divadelníků z celé republiky. Byli mezi nimi Pavel Trdla (*1952) z Mladé scény Ústí nad Orlicí, Anna Šauerová (*1957) z DS Furiant Přibyslav, Milan Schejbal (*1952) z Divadla A. Dvořáka Příbram, Ladislav Langr (*1959) z DS Jiří Poděbrady, Jan Kučera (*1939), loutkoherec, Dramíra Kašparová (*1941) z DS KD Holice, Žofie Janatová (*1954) z Říše loutek Praha, Jaroslav Hlídek (*1943) z DS Klicpera Chlumec nad Cidlinou a Luboš Červený (*1943) z DS Jiráskovo divadlo Hronov. Kromě vzpomínání na staré zlaté časy přišla řeč i na zvláštní zásluhy femme fatale zákulisí JD Dášy Kolínové, která nejenže na poslední chvíli sehnala čtyřicet vinných skleniček na vernisáž, ale její zásluhy sahají i do historie – byla to právě ona, kdo zachránil před pár lety téměř ztracené kroniky Zlatých odznaků J. K. Tyla, takže si je mohou prohlédnout i letošní účastníci festivalu. Paní Kolínová prozradila moudro, které jí ulehčuje práci – kromě jiného musí člověk neustále používat mozek. Protože, když tak činí, tolik se nenaběhá...

jas

Vin-Win

Milé vinice, milí viníci, ročník se s ročníkem sešel a dozrál čas, abychom se opět setkali nad kalíškem. Prázdný nebude. Játra máte jen jedna, ledviny jen dvě, což je sice dohromady tři, ale na velké hazardování to pořád není, jasný pane. Zkrátka, jsme si jisti, že dobrá rada vám může zlepšit kvalitu festivalového života a v některých případech festivalový život dokonce prodloužit. Chceme být vaším detektorem v minovém poli, vaším kanárkem v dole a snad i vaší tchyní na sedadle spolujezdce. Na první nácuc jsme vyrazili jako obvykle do Pizzerie Stella, což byla v minulých letech vždy slušná volba. Obhájí svůj standard i letos?

Veltlínské zelené – Hrabal, Velké Bílovice
suché, zemské víno
2 dcl za 58,- Kč

Víno jsme dostali od usměvavé a ochotné obsluhy, a to v čistém skle správného tvaru i velikosti. Sklenka byla i za nepříliš vysokých okolních teplot značně orosená. Podchlazování vína je rozšířený nešvar. V některých restauracích byste vhodným umístěním špejle získali nanuk. Ano, správná teplota suchého bílého vína je sice kolem deseti stupňů, ale ne Fahrenheita! Víno je jako polární badatel, dokud nerozmrzne, nic vám neřekne. Že se jedná o poznámku s praktickým dopadem, a ne jenom nafrněné vinařské pindy, bude doloženo vzápětí.

Barva: šedě nazelenalá (podle oficiálního vzorníku)

Chuť: Nekomplikovaná, neinvazivní, nedestruktivní. Víno proteče jako Metuje a nechá trochu kyselinky na zubech, podchlazené se pije samo.

Vůně: Zpočátku bylo těžké nějakou najít, víno ji odmítalo vydat. Musí se trochu ohřát, říkali jsme si. S rostoucí teplotou se však vůně nejen našla, ale dramaticky vyvíjela v tomto pořadí: květinová vůně – kořenitost – ananasová slupka – hodně zralá ananasová slupka – líh – plesnivý sklípek. Pokud jste byli někdy na Moravě v nějakém malém vlhkém sklípku s mincemi na klenbách a na vstupu na vás dýchá odér budovaný celými generacemi plísni a hnilob, souhlasně podtržený dvojitou zatachlinkou, tak to je on. Nesmí se trochu ohřát, říkali jsme si!

Verdikt: 55 bodů ze 100

Podávejte jen přímo v tvořítce na led nebo jako welcome drink v kryosauně.

V. A. D., Kladno / *Nikoločava*

Nikola je malý žlutý trpaslík

Pod dojmem včerejšího skvělého představení *Nikoločava* kladenského V. A. D. u se mi živě vrátila vzpomínka na návštěvu Koločavy. Vydali jsme se tam s přáteli někdy v druhé polovině devadesátých let a Koločava byla pustá vesnice, kde památku na Nikolu Šuhaje udržoval obětavě jen místní učitel ve velmi skromné expozici. Žádný obchůdek se suvenýry, ale – jako ostatně v celém Zakarpátí, které jsme projeli – jediný konzum se smíšeným zbožím, kde se na poloprázdných regálech křčily jen sklenice s marmeládou a lahve s octem. A na tom nejspodnějším asi třicet sádrových, asi tak dvacet centimetrových trpaslíků v žlutém hábitu se špičatou noční čepičkou. Můj tehdy malý synovec se mě otázel, jestli to je Nikola Šuhaj. Nevím, ale pro mě v tu chvíli byl. Každopádně jsem si ho koupila a má své čestné místo na polici v mé knihovně. Ten malý žlutý Nikola tam trůní už bezmála třicet let. Je nezníitelný. Stejně jako má vzpomínka na tehdy velmi zbídačenou Zakarpatskou Ukrajinu. V posledních dvou letech nabyl na novém významu. Je symbolem nezníitelnosti Ukrajiny. (On je totiž taky trochu podobný Volodymyru Zelenskému, nechť mi promine.)

Radmila Hrdinová

Mýtus vedle mýtu

Není mi sporu o tom, že příběh podkarpatského zbojníka Nikoly Šuhaje – nebo minimálně některá jeho zpracování – dnes tvoří nedílnou součást divadelnické popkultury. Oporu pro toto tvrzení nemusíme hledat ve statistikách, pro jeho potvrzení stačí strávit večer v Tritonu a počítat, kolikrát *Zabilí*. Že je *Nikola Šuhaj loupežník* záležitostí doslova legendární, kladenský soubor V. A. D. dobře ví, ne náhodou autoři inscenace hned v podtitulu hry uvádějí, že je jejich *Nikoločava* pokusem „vypořádat se s postprovázkovským mýtem“. Ve skutečnosti mají ale záběr daleko širší. „Nikološuhajský mýtus“ je totiž do jisté míry důsledkem mytizace celého regionu, na němž se Ivan Olbracht (nikoli sám) v době První republiky významně podílel. Tyto dva mýty – idealizovaný a tajemný kraj a romantický příběh bandity – tak existují vedle sebe a kladenská inscenace se vypořádává s jedním i druhým, přičemž impulsem pro její vznik se stala návštěva Koločavy.

Inszenaci otevírá civilní promluva, která záměrně nechává diváka na pochybách, nakolik jde o plnohodnotnou součást uměleckého tvaru. Vzápětí ji vystřídá stylizovaný úvod provázený zpěvem ukrajinské lidové písně, který diváka navede zase jiným směrem. Až třetí obraz, setkání Nikoly s Eržíkou, v němž nejvýpatější emoce „zcizí“ použití filmových záběrů, potvrdí tušené – bude se dekonstruovat. A je to tak – kladenští s jemnou a něžnou ironií rozkládají známý příběh na součástky a díky své divadelní nápaditosti a smyslu pro pointu tak činí velice zábavným způsobem, ať už jde o scénu výslechu starosty četnickým velitelem, nebo o samotnou vraždu Nikoly. Koláž sestavená z původní-

ho příběhu, střípků jiných uměleckých zpracování a autentických dokumentů přitom nesklouzává k výsměchu, jen občas trochu řízne. V tomto ohledu má inscenace několik silných míst, mezi jinými to, v němž je použit úryvek rozhovoru Miroslava Donutíla (ačkoliv si neodpustím povzdech, že má nikoločavská Eržíka přesně takový prostor, který koločavským ženám vymezil MD). Působivý je i závěr, který ukazuje realitu současného (čti – předválečného) Zakarpátí, v němž se mezi poli a dvorky hromadí odpadky a v němž stráně pokrývají plastové lahve. Pokud nese kladenská inscenace nějaké obecnější téma, pak se za ně dá považovat monetizace mýtu a její důsledky – tuto tradici prý ostatně založila sama Eržíka, která údajně po vydání románu sedávala u Šuhajova hrobu a vybírala drobné od prvních příznivců Olbrachtova díla. I vzhledem k tomu, jak se zde hraje s autenticitou a mystifikací, bych si ale netroufla tvrdit, že inscenace takovou ambici skutečně má.

Pokud má inscenace nějakou slabinu, pak jí může být příliš velký prostor, který je věnován samotnému příběhu Nikoly – příběhu, který divák (pravděpodobně) zná a o němž v *Nikoločavě* vlastně tolik nejde. Stačí pak málo, aby padla křehká hranice mezi tím, kdy se daří naplnit deklarovaný záměr, totiž bořit mýtus, a kdy je kladenská zpracování „jen“ jeho dalším, jakkoliv pozoruhodným, zpracováním. První hronovská repríza, z níž je psána tato recenze, ale souboru vyšla výborně.

Jana B. Hniličková

4

93. Jiráskův Hronov

Zlatý kýbl Nikoly Šuhaje

Kladenský soubor V. A. D. se klasiky vskutku nebojí. Za dobu své více než pětadvacetileté existence se mimo jiné již vypořádal s Vančurovým *Rozmariným létem*, Váchalovým *Kraaovým románem*, verneovkou *Tajemný hrad v Karpatech*, Nezvalovou *Valérií a týdnem divů* a Čapkovou *Válkou s mloky*. Před pandemií a válkou přišla řada posvítit si na Ivana Olbrachta a jeho letos devadesát let starou prózu *Nikola Šuhaj loupežník*. Materiál k realizaci projektu sbírali kladenští metodou terénního výzkumu a výsledky svého bádání koncem loňského roku přetavili do inscenace *Nikolačava*.

Tato jevištní koláž si vetkla již do podtitulu demytizaci nikološuhajského příběhu tzv. po Provázku, a nutno podotknout, že se jí to velmi chytře a zábavně daří. Klíč k tomu, jak celý kus číst, dostaneme ve formě poměrně neohrabané mikropřednášky principála souboru a spolurežiséra inscenace Kazimíra Lupince, který nám na forbině před oponou sdělí, jak zkoumání a putování v zakarpatské Koločavě probíhalo a jaké materiály si odtamtud soubor přivezl a jaké nad rámec ukrajinského výletu ještě později objevil a prozkoumal.

Z těchto artefaktů fyzických, zvukových i obrazových pak tým velmi nenásilně skládá mozaiku, kterou pohromadě drží, rámuje a doplňuje dekonstruovaná Olbrachtova novela. Středobodem scény je obrovský železný werk, kubus, jenž postupně slouží jako různé, většinou obytné objekty, v nichž se odehrávají jednotlivé situace zbojnického příběhu – maštale, roubenky, seníky, četnické kanceláře apod. V něm nám několik nezbytných postav – Nikola a jeho bratr Jura, Eržika, Magery, Derbak, četníci a dokonce i ruská troj-čarodějnice, která z Šuhaje učinila fexta, postupně prezentují jednotlivé ikonické situace románu. Je to však assembláž, ve které si pozorný divák s postupujícím příběhem začíná všimnout diskrepancí v podobě prostupujících anachronismů. Je to velmi důmyslná hra s divadelním znakem, která – jak se později ukáže – rozhodně není samoučelným vtipem.

S postupujícím časem představení a vzrůstajícím napětím příběhu se zvedá i střecha ústředního krychlového objektu a anachronismy se derou na povrch zcela nekontrolovatelně, jako by se vyvalila řeka plná odpadků. Ale počkat! Ona se Koločavou valí skutečná řeka plná odpadků! A ten komerční vřed na šuhajovském mýtu také praskne, a z něj se zase vyvalí hnus nesmyslných zbytečných suvenýrů – tematických masážních strojků, kovových věder, folklorních halen a dřevěných pistolí. Téměř celá kostýmní a rekvizitní výprava se zrazu naráz promění v soubor upomínkových předmětů – pohyb divadelního znaku *par excellence*. Oba příběhy se doslova potkají (ten Olbrachtův i ten výzkumný), a v tuto

chvíli nelze jinak než zmínit paralelu s nedávnou inscenací pražského souboru Akolektiv Helmut *S čaganem lamag nohy*, která s podobnými postupy dospěla k podobnému finiši i tvaru, avšak divadelně pevnějšímu a herecky přesnějšímu.

Jenže režiséři (tím druhým je Portugal Suk) pro nás mají připraven ještě jeden interpretační kotrmelec. Stánek se suvenýry je totiž skutečný a protože na Zakarpatskou Ukrajinu dnes není jednoduše se dostat a nastal logický odliv turistů, ten kladenský, resp. hronovský obchůdek na jevišti slouží jako podpora toho koločavského. Tedy nejspíš. Přeci jen je to jenom divadlo.

Ivo Kristián Kubák

PŘIŠLO DO REDAKCE

Dobrý den,

cítím potřebu se vyjádřit k dnešní *Nikolačavě*. Ačkoli si myslím, že inscenace byla velmi dobře zpracovaná, líbivá, vtipná, zpracovávající nápadité téma, nejsem schopna to blíže rozvést, jelikož stále zůstávám v šoku z oné střelby do diváků. Jde o věc, které se logicky snaží každý, kdo inscenuje jakýkoli tvar, vyhnout. Není vhodné ani do diváků zbraněmi mířit, natož z nich střílet, ještě s kapslovými náboji.

Osobně jsem se s tím nikdy předtím nesetkala a ani bych nečekala, jak silnou reakci to ve mně vyvolá. Zachvátila mě velká panika, špatně se mi dýchalo a probřečela jsem zbytek představení. Stále se klepu a mám úzkost.

Už je mi lépe, ale stále jsem naprosto rozčarovaná z toho, jak si někdo může toto v inscenaci dovolit.

Přijde mi to jako naprosto zbytečný prvek, který opravdu nebyl nutný – a kdyby se mířilo jinam, na kvalitě ani divadelním zážitku by to nijak neubralo.

Pokud realizační tým opravdu o střelbu do diváků tímto způsobem stál, mělo na to být nějak předem upozorněno, přinejmenším v anotaci.

Je mi z toho opravdu smutno a ráda bych tuto problematiku nějakým způsobem otevřela.

S přáním pěkného večera,

Alena Cieplá

Divadlo Máj, Praha / Mařka

Zajímal mě víc příběh, než impresé

Rozhovor s režisérem Jaroslavem Kodešem k inscenaci Mařka

Jak jste přišli na nápad zdramatizovat a inscenovat povídku J. Urzidila Poslední zvonění?

Když jsem s Májem před pár lety dělal *Její pastorkyňu*, která se dostala i na Hronov, objevila se tam dvě šikovná děvčata a hrozně chtěla udělat nějakou další věc. Slíbil jsem, že jim něco najdu. Věděl jsem o téhle povídce a říkal jsem si, že by se to pro ně jako sestry hodilo. A tak jsem během covidu dramaturgii udělal.

Vzhledem ke covidové situaci celá příprava asi trvala poměrně dlouho?

Udělal jsem nejprve takovou pracovní verzi, a když se to začalo trochu uvolňovat, začali jsme zkoušet. A loni v dubnu jsme měli premiéru. Nakonec to ovšem dopadlo tak, že ústřední dvojici sester hrají úplně jiné herečky.

Nabízí se otázka, proč, když existují dvě dramaturgie této povídky, jste nevyužili některou z nich?

Já jsem ani s jednou nebyl tak úplně spokojen. Mě zajímal více příběh, než impresé. Nechtěl jsem, aby se jednalo jen o ten kvartýr, který někdo vymění, ale toužil jsem vytvořit příběh na téma „kdo s čím zachází, tím taky schází.“

Kolikrát jste to už hráli?

Neřeknu přesné číslo, ale určitě už se to blíží ke dvacítce. Kromě toho jsme prošli několika přehlídkami – a dostali se až sem.

Jak je to tedy s ústřední dvojicí sester – Mařkou a Jožkou?

Andulka, která hraje Mařku, se živí divadlem, jezdí po mateřských školách s představeními pro

Proměny jedné Mařky

Klasická předloha, klasický soubor, klasická inscenace. Tak by se dal nejlépe charakterizovat nejnovější projekt divadelního souboru Máj v režii Jaroslava Kodeše. Ten také zdramatizoval povídku Johanna Urzidila *Poslední zvonění*, navzdory dvěma již existujícím dramaturgiím. Přiznám se, že ta první od Davida Jařaba, která pod názvem *Kvartýr* měla premiéru na Nové scéně Národního divadla v roce 2014, vymizela z mé paměti jako pára nad hrncem, a odnesla jsem si z ní pouze pocit zvláštní nudy. O druhé dramaturgii Terezy Boučkové jsem se dozvěděla až nyní – ovšem letos v květnu měla premiéru v Divadle v Dlouhé v režii Hany Burešové. Takže inscenace, na kterou jsem šla, pro mě byla velkou neznámou – a musím říci, že mě v podstatě příjemně překvapila. Je to ten typ představení, které nepřináší žádné převratné scénické postupy, je založeno na jasném srozumitelném příběhu, malebné vizuální stránce a výrazných, psychologicky zajímavých výkonech. V tom je inscenace cenná, i s tím dodatkem, že představitelka Jožky Dorota Vopařilová v této roli na scéně debutuje. Příběh tedy názorně ukazuje psychologické proměny dvou mladých žen, které se dostanou do výjimečné životní situace a poradí si s ní po svém. Bohužel

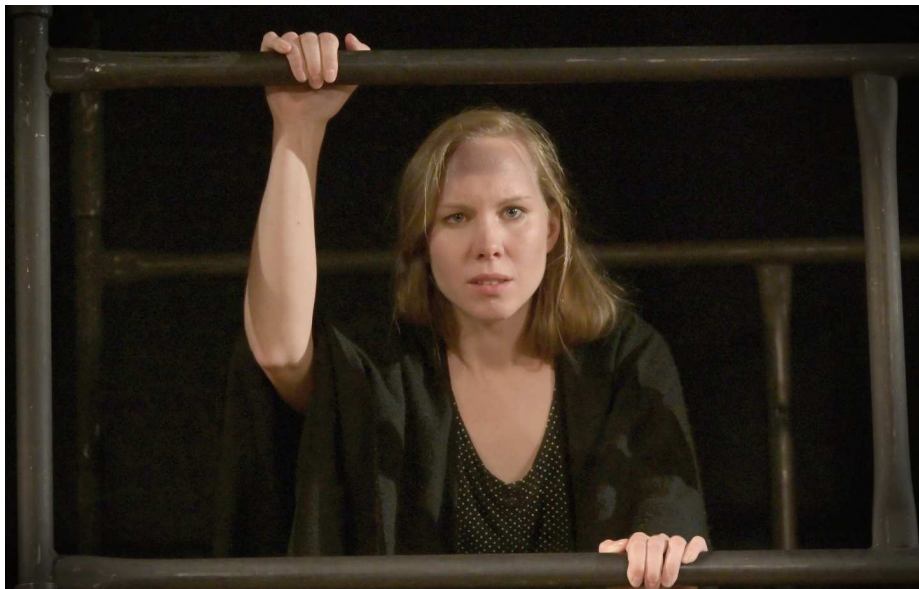
tak, že to ani jedné nepřinese užitek, naopak vše dospěje k nešťastnému, ba tragickému závěru (podrobnější zamyšlení by nás dovedlo ke kořenům jejich chování, totiž k dnes tak oblíbenému tématu – traumatu z dětství, kdy byly obě znásilňovány hodným strýčkem).

Na praktické, funkční scéně, která zastupuje především interiér bytu, ale v proměnách může sloužit i jako další prostředí, jsou paralelně rozehrány dvě linie příběhu. Jednou z nich je zranění Mařky, která se nečekaně z pozice služky vyvíjí do role milostivé paní a náležitě si tuto pozici vychutnává. Po vzoru vztahů mazáků a bažantů pozve svou méně úspěšnou sestru, aby jí „sloužila“. Situace se ovšem nečekaně zvrhne, když dívky navštíví restauraci v doprovodu německého amanta a dostanou se tu do konfliktu s opilým esesákem. Tady pragmatická Mařka zůstává v pozadí, zatímco do té doby zakřivená Jožka projeví až nečekanou agresivitu, a vyslouží si tím nejprve vězení, ale následně obdiv a ochranu příslušníka SS Flaschenknopfa. Situace se obrací a Jožka se vzrůstajícím sebevědomím nejenže začne využívat Mařku jako služku, ale také vymýšlí, jak se zbavit nepohodlného domácího. Téměř šachová partie sester, u nichž se snaha manipulovat ostatními zvrhne ve vlastní šach mat, má svá problematická místa, především v ne vždy fungujícím temporytmu. Nicméně herecké výkony protagonistek získávají sympatie diváků. Anna Kocábková jako Mařka velmi dobře zvládá přerody své hrdinky z ušlápnuté služky v panovačnou milostpaní a následně v mladou ženu, která v sobě mobilizuje lidskost a pokusí se zachránit domácího, až nakonec dospěje k rezignaci a odevzdanosti smrti (je zajímavé sledovat v detailech proměny jejího obličej, v němž lze odečíst jednotlivé nuance jejích pocitů). Dorota Vopařilová působí zpočátku nepříjemně pasivně až neuměle, ale posléze rozjede s překvapivým temperamentem kolotoč manipulací a školy svádění, promění se doslova v dračici. Třetím výrazným – i když lehce schematickým – charakterem je sousedka Hákoška Magdaleny Procházkové, onen nepříjemný slídivý typ, který lze nalézt v každé době. Zvláštnosti, které vedle psychologicky propracovaných charakterů inscenaci oživují, jistě mohou být pro mnohé diváky diskutabilní. Hodně záleží na každém, jak se s nimi popasuje. To se týká polonahoty/převlékání mladých žen na scéně, ale také slow motion scény hospodské bitky, která působí tak trochu jako z jiné hry. Nicméně jako celek, k jehož dramatickému úspěchu i nádhavá hudba Jiřího Strohnera, působí představení divácky vstřícně, a chvílemi dojemně.

Jana Soprová

6

93. Jiráskův Hronov

Čí je to vina, když si každéj může dělat, co chce

V inscenaci *Mařka* pražského divadelního souboru Máj jeho protagonistka (Anna Kocábková) vypráví část svého životního příběhu od zlomového bodu, kdy se stala největší změna v jejím životě, až do bodu, kdy zjistila, co všechno tato proměna znamená. Kým byla Mařka předtím a kdo se z ní stal? Komu Mařka vypráví svůj příběh a proč? Životní proměny v etapě dívčina života nutí přemýšlet nad mezemi lidské vůle a možnostmi kontroly vlastního osudu.

Anna Kocábková přechází od sebejistého projevu otrlé služby k poloze zlomené dívky v bezvýchodné situaci, přičemž jí sekunduje Dorota Vopařilová v roli její sestry Jožky, v přirozeném hereckém výrazu ztvárňující vesnickou dívku neznalou městských mravů. Oba herečtí kolegové (Roman Solčány a Jiří Jahoda) důsledně ztělesňují německé vojáky se silným stereotypně německým přízvukem v češtině (nestačila by pro informaci o národnosti svastika na rukávu?). Volba podobně doslovných řešení je pro inscenaci charakteristická. Opakovaně mi jako divačce byla jedna informace sdělována buď velmi popisně, nebo rovnou několika kanály zároveň. Vzhledem k jednoduchosti děje a nevelké rychlosti jeho proměn jsem to považovala až za podceňování mentální kapacity publika. Mimoto naprostá většina informací zazněla v textu, takže se pozornost potřebná ke sledování představení přiblížila nule. Pokud by se některé informace převedly do jazyka scénického znaku (jako např. proměna služby v paní převlékáním do jejích šatů) a hlavně zůstaly verbálně nedosloveny, měla bych pocit, že je mě při představení jako divačky mnohem více potřeba. Opačným případem, který mě v tomto ohledu částečně potěšil, byly hodiny. Sousedka ze čtvrtého opakovaně upozorňuje Mařku, že je třeba „jít s dobou“, a opoždě-

né ručičky hodin v Mařčině domácnosti přežijí dopředu. To samé dělá při svých návštěvách i eseman Flaschenkopf. Jsou tedy Němci těmi, kdo určuje, jaký je „ten správný čas“? Mařka jako paní domu důsledně vždy posouvá ručičky zase zpět, s postupnou ztrátou moci nad vlastním osudem ale pány času zůstávají Němci. Mezi scénami pak ručičky zrychleným obíháním ciferníku znázorňují tok času. (Vkrádá se myšlenka, jestli ubíhání času v řádu hodin mezi scénami není samozřejmostí. Pokud má točení ručičkami pouze pragmatický účel, nešlo by se obejít i bez toho?)

Otázka adresáta Mařčina vyprávění zůstává až do konce nejasná. Její první repliky směřují zřetelně k divákům a v celé první čtvrtině inscenace opakovaně zcizuje vyprávění komentáři určenými publiku. Postupně ale od komunikace s diváky upouští a od chvíle, kdy se k ní nastěhuje její sestra Jožka, už jako by je k vyprávění vůbec nepotřebovala. Přesto téměř nemizí ze scény a je

děti, takže má dost velké jevištní zkušenosti, být s dětským divadlem. A Dorota, která hraje Jožku, je poprvé na jevišti právě v této roli. Ani nehrála premiéru, tohle je její šesté či sedmé představení. Zkrátka – objevili jsme v ní talent.

Na závěr jedna čistě ženská otázka. V představení se dámy převlékají do mnohých šatů. Kde jste je vzali? Vypadají velmi autenticky...

Prozradím, že to jsou minimálně z půlky šaty po mé mamince, která letos v březnu zemřela. Takže když vidím herečky v květovaném kostýmku, v puntíkatých šatech nebo župánku, jsem dojatý. Když jsme začali zkoušet, zašel jsem za maminkou a říkal jsem jí, že bych pro ty holky potřeboval nějaké dobové šaty. „Tak pojď, já něco ve skříni najdu...“ A bylo to. Už jsme to dotahovali jen doplňky. Jsou to tedy opravdu autentické šaty té doby, když byla mamka v jejich věku, a je štěstí, že si ty šaty schovávala. Bohužel inscenaci už neviděla, ale určitě by z ní měla radost.

Jana Soprová

nositelem hlavní myšlenky inscenace – tím, kdo domněle získává moc nad svým osudem a kdo postupně poznává, že tuto moc vlastně nikdy neměl. Téma zodpovědnosti za vlastní činy sice graduje do bodu, kdy Mařka v úzkostném monologu přiznává vlastní vinu, nakonec se ale stejně vyvazuje ze zodpovědnosti tím, že obviňuje okolí: „Proč jste mi dával ty peníze? Proč mi nikdo neřekl, že nemám chodit v sedm hodin k Prameni? Existuje vůbec lidská vůle?“ Finále naznačuje bezmoc jedince a načrtává nesmyslnou představu o svobodné lidské vůli. Kritika prospěchářství se tak transformuje do ploché obžaloby historické situace.

Nevím, jestli se jednalo o jedno z více, či méně povedených představení *Mařky*, na energii na jevišti se mi napojit nepodařilo. Tak jako tak se budu těšit na další inscenace souboru Máj na Jiráskově Hronově nebo kdekoli jinde.

Johana Jurášová

7

neděle 30. 7. 2023

Divadlo Sputnik při MKS Havířov / *Mrzák inishmaanský*

Dobře udělaná dobře udělaná černá komedie

Britský dramatik a filmař s irskými kořeny Martin McDonagh je v českém divadelním prostoru velmi dobře znám. Jeho hry se překládají už od konce devadesátých let a dostávají se k nám bezprostředně po svých světových premiérách. McDonagh svoji kariéru dramatika započal dvěma trilogiemi, z nichž ta první, tzv. aranská, se odehrává na stejnojmenných nehostinných ostrovech ležících u západního atlantického břehu Irska. Mimo *Mrzáka inishmaanského* (1996, česky poprvé 1999) je její součástí ještě *Poručík z Inishmoru* (2001, česky poprvé 2003) – a za třetí část je považován scénář a jeho filmové zpracování v režii autorově *Víly z Inisherinu* (2022, český překlad dosud nevyšel).

Obě zmíněná dramata se pravidelně a s úspěchem objevují v repertoáru kamenných (i amatérských) scén – *Poručík* má za sebou sedm profesionálních uvedení, *Mrzák* dokonce jedenáct. Není tedy divu, že po něm sáhl i soubor havířovského MKS Divadlo Sputnik. Drsná (konverzační) tragikomedie se odehrává na pozadí reálné historické události, kdy na Aranských ostrovech v roce 1934 točila hollywoodská produkce v režii Roberta J. Flaher-

tyho fiktivní etnografický dokument *Muž z Aranu*. Tato okolnost se skrze titulního mrzáka Billyho tkne postupně všech postav a odhalí, že ne každý je takový, jak se na první pohled může zdát. Na hře je také pozoruhodná skutečnost, že ačkoliv je hlavní postava hendikepovaná, nezískává si tím automaticky sympatie ani lítost – jednak svým nemalým chováním vůči ostatním a jednak tím, že ostatní se s ní prostě nemažou, jak by se dalo očekávat.

Hra (a McDonaghovy texty obecně) je napsaná způsobem, který neumožňuje ji interpretovat scénograficky a ani příliš dramaturgicky, ale inscenátoři se s ní musí vyrovnat velmi přesnou režijní a hereckou prací, v ideálním případě souhrou těchto dvou složek. Havířovští scénografickou, kostýmní a hudební výpravou inscenaci ukotvují v jednoduché, nicméně obecně představě irského venkova třicátých let – těžko také učinit jinak, nicméně řešení je to funkční do té míry, že spíše neruší, než že by přinášelo nějaký zásadní názor. V těchto kulisách pak režisér Jan Kroul spolu s ansámblem rozehrávají s velmi přesným timingem příchodů a odchodů, vzájemných reakcí a dialogů situace obou dějství hry. Výnikající výkony podávají zejména Martin Helmut Šmíd v roli ostrovního kecala Johnyho Pateena Mika, Andrea Kovářová a Martin Mífek jako sourozenci Helen a Bartley McCormickovi a Jan Hlaváč v roli Pateenova Otce. Výše zmíněné sympatie se podaří získat i Billymu Clavenovi skrze herecký výkon Dominika Rozbroje.

Akustické podmínky Sálu Josefa Čapka se již dlouhodobě ukazují jako problém, a ani v tomto případě inscenaci příliš nepomohly. Kulometná palba jednotlivých replik se v prostoru tříštila a zásadně znesnadňovala jejich porozumění. Zčásti na tom sice nese svůj podíl i nedokonalá artikulace a nedostatečná hlasitost některých protagonistů, ale ze svojí zdánlivě ideální polohy v centrální části hlediště jsem si obsah některých promluv musel spíše domýšlet, než že bych jim rozuměl.

Navzdory zmíněným výtkám je havířovský *Mrzák inishmaanský* velmi dobře udělanou inscenací a jeho devadesát minut uplyne ve velmi svižném tempu. Pohled na současný i budoucí víceméně komediální repertoár Divadla Sputnik je tak plný očekávání.

Ivo Kristián Kubák

Nemusíš mi říkat mrzáku, ale můžeš

„Nemusíš mi říkat mrzáku Billy.“ „A jak ti mám teda říkat?“ „Prostě Billy.“ V myslech inishmaanských se zdá být nelogické představit si oslovení, které by nedávalo oslovenému pocítit jeho slabost, ať už si za ně může sám, nebo ne. Havířovský soubor Sputnik se s konverzační komedií irského dramatika Martina McDonagha pustil do náročné práce na textu plném komiky stojící především na slově a jeho perfektním načasování.

Dramatika filmového režiséra a scénáristy Martina McDonagha je u nás v posledních dvaceti letech čím dál populárnější (příští premiéra *Mrzáka* nás čeká v září v Horáckém divadle Jihlava a za pár dní pro nás mezi mcdonaghovské inscenace přibude koneckonců i *Pan Polštář* Divadla Radar). Vyznačuje se ostrými výměnami, přesnými pointami, vulgárností a výrazným černým humorem postav i autora samotného. Typicky silná nedůvěra ve vyjadřování emocí, kterou u nás známe třeba od Petra Zelenky nebo Davida Drábka, v sobě nese silnou skepsi a odpor k přílišnému patosu. V *Mrzákovi* McDonagh izoluje mladíka společensky méněcenného pro své mrzáctví na ostrov jménem Irsko, do světa siláckého venkova plného nudy, idiotů a šilenců bez schopnosti empatie. Cynické nejsou jenom postavy – autor nechá tělesně postiženého chlapce skončit ještě o trochu zbytečnějšího a nenáviděnějšího, než jsme si na začátku mohli myslet.

Jak už určitě někdo někdy pravil – konverzačka není umění, ale řemeslo. K úspěšnému zvládnutí vede několik zásad. Pro své potřeby zaimprovizuji několik:

1. dialogy musí stát na přesném timingu a pečlivě stavěných pointách
2. text je třeba pořá-

ně rozparcelovat – příliš dlouhé plochy diváky unudí

3. ideální je umělecky se nerealizovat (herecky, režijně a radši ani scénograficky) a následovat text – cokoli přidaného bude inscenaci bourat

4. suchý humor nesnáší psychologii – postavy musí být chladné navzdory tomu a právě proto, co říkají

Havířovští herci na sebe navazují ve svižném tempu a s obdivuhodnou energií udrží i někdy trochu jednotilé plochy některých nedostatečně členěných situací. Ilustrování emocí z prvního plánu replik by mohlo ustoupit do pozadí ve prospěch posílení zdánlivé bezcitnosti mluvčích. Lidská hloupost, směšná sebestylizace a neschopnost naslouchat, do kterých se McDonagh trefuje, by působily o poznání komičtěji, pokud by repliky byly pronášeny s naprostou samozřejmostí bez nutnosti jakéhokoli afektu (v průběhu představení mi v tomto duchu víckrát vytanula na mysli poetika McDonaghových filmů). Inscenace havířovských sice probouzí smích, ale část vtipů zůstává přítomná jen v textu. Kostýmy umísťují děj do blíže neidentifikovatelného (nejspíš) západoevropského venkovského prostředí z doby před sto a více lety a při přestavbách hraje irská lidová hudba. Několik černých kostek k sezení a pult obchůdku jednoduše strukturují hrací prostor, zbytek scénografie (police v obchodě a loďka Bobíka Bobbyho) funguje jako kulisa.

Režijní pojetí Jana Kroula nevnučuje přebytné nadstavby, a tak je potřeba říct, že i přes náročný terén vznikla živá inscenace, která se vyrovnala s nároky obtížného žánru a která byla schopná dvakrát obstát před plným Sálem Josefa Čapka.

Johana Jurášová

Život prostě není černobílý

Rozhovor s režisérem Divadla Sputnik při MKS Havířov Janem Kroulem.

Martin McDonagh napsal deset her. Proč právě Mrzák inishmaanský?

Protože jsme si říkali a chtěli poukázat na to, že ten život prostě není černobílý. Na to, že i největší hajzl může udělat dobrý skutek a největší dobrák může páchat zlo.

Jedná se o tematicky komplikovaného autora. Jaký z jeho leitmotivů jste pro inscenaci zvolili?

Právě onu nečernobílost, protože ačkoliv na nás může někdo nějak působit, tak to vůbec nemusí nic znamenat. Pracujeme vlastně s kontrastem postav Billyho Clavena (mrzák) a Johnnyho Pateena Mika.

Co bylo na inscenaci – ať už režijně, či herecky – největší výzvou?

Aby to nebylo jenom o srandě, ale aby bylo nějak dodrženo i to, že McDonagh nechce jenom humor, ale i to násilí, i tu hrubost a mnohé další. A to bylo nejnáročnější, najít míru toho všeho.

Letos se na přehlídkách těch McDonaghů urodilo hodně (3x Kráska z Leenane, 1x Mrzák inishmaanský a 1x Pan Polštář, pozn. red.). Zavnímá jsi nějak tento (staro)nový trend? Jak se v této společnosti cítíš?

Myslím, že to byla souhra okolností. Nicméně nám velice pomohlo, že na Volyni byly hned tři inscenace a to vytvořilo určitý kontext, díky němuž jsme se dozvěděli, že nedodržujeme jakousi „mcdonaghovskou triádu“ láska–krutost–humor (kterou v rámci *Divadelního Pikniku* pojmenovala lektorka Kateřina Baranowska, pozn. red.). A že tu krutost tam jako nemáme. Takže jsme se ji tam ještě snažili nějak dostat, a to právě v rámci postavy Billyho. Do té doby jsme neměli žádné srovnání a právě díky tomuto „setkání“ jsme měli možnost zjistit, jakými způsoby se dá McDonagh vůbec uchopovat a jak to může být složité. A rozhodně máme, bude-li to v našich silách, ještě tendence na výkladových drobnostech dále pracovat.

A na závěr: máš rád maršmelouny?

Mám rád maršmelouny hrozně moc! Ale Daniela Hanušová, která je v té inscenaci musí jíst, tak ta je hrozně moc ráda nemá. (smích)

Lukáš Křížek

Jsme dva lidi na jedné lodi

Ředitelka KIS Hronov Šárka Rčmelíková se podle vlastních slov dostala k divadlu přes show business a modeling (zahrála si mj. ve filmu Fotograf a jako maskérka a vizážistka se podílela na několika projektech). Jako maskérka přispěla i k letošnímu zahajovacímu představení DS Jiráskova divadla, které uvedlo legendární Lucernu. I když je v jednom kole, našla si čas na rozhovor. Bez ní by to totiž nešlo – vždyť je jednou z nejdůležitějších organizátorských osobností festivalu!

Nejste v čele KIS Hronov ještě příliš dlouho, ale už jste tu v souvislosti s Jiráskovým Hronovem zažila spoustu perných chvil. Vzpomenete si, jak to začalo? Jak jste do toho vskočila?

Vskočila jsem do toho rovnýma nohama, skoro bych řekla po hlavě do mělké vody. A to přímo do jubilejního devadesátého ročníku. Představovali jsme si to jako krásný kulatý ročník, ale – člověk míní, pánbůh mění, jak se říká. Přišla korona, což bylo pro divadlo dost špatné období. Nevěděli jsme, co bude. Nikdo takovou situaci neznal, nikdo nevěděl, jak a kdy to skončí. Všechno se měnilo ze dne na den. A nás čekala devadesátka, kterou jsme si chtěli vymazlit, ukázat se.

Ale nakonec to dopadlo dobře, pokud se pamatujete?

Myslím, že jsme to dali. Byla připravena spousta variant, včetně on-line vysílání, on-line streamů, což by bylo podle mého nešťastné. Rozhodně jsme se nechtěli stát těmi jmény, která budou spojována s tím, že přerušila kontinuitu Jiráskova Hronova. Říkali jsme si, že to jeden rok vydržíme, zabojujeme... Ale ejhle, nikoho nenapadlo, že se to

protáhne i do dalšího roku. Loňský rok už byl v pohodě. Nicméně, abychom úplně nevyšli ze cviku, na slavnostní zahájení loni začalo po dvaceti letech pršet. Ale to je příroda... Zatím ale myslím, že se daří a snad se bude dařit i dál. Musím to zatukat na tvrdé.

Nahrála jste mi na další otázku: něco se naplánuje, pak je najednou všechno jinak. Jak to zvládáte psychicky, jak se s takovými věcmi vyrovnáváte? Jste klidás?

Já jsem klidás. Dokázala bych tvrdit, že jsem zjemněný cholerik. Dřív jsem byla hodně cholerická, ale dnes si myslím, že to nestojí za to. Člověk nic nevyřeší, když tady bude lítat jako vystřelený balónek, naopak ty ostatní znervózní, a ničemu to neprospěje. Je fakt, že je mi vždycky líto, když něčemu věnujeme hodně úsilí, a pak se to třeba musí zrušit. Ale stane se, nic se nedá dělat. Máme samozřejmě vždycky suchou a mokrou variantu, ale stane se, že na poslední chvíli je třeba něco přenést z plenéru dovnitř a my už nemáme místo, protože se všude pracuje nebo hraje. Tak jen doufám, že nám počasí letos bude přát. Zatím s ním docela dobře komunikujeme, pereme se o mraky.

Co je pro vás při přípravě či realizaci festivalu nejobtížnější?

Já se přiznám, že nejsem úplně papírový typ, takže pro mě jsou nejtěžší takové ty papírové záležitosti, aby člověk měl všechno podložené tak, jak má mít. A na to se musím soustředit. Bylo by pro mě složité starat se třeba o ubytování, což mají naštěstí na starosti dámy z informačního střediska. Pamatuji si z dob své produkční práce, že právě ubytování byla velká zátěž. I když jsme rezervovali ubytování, bylo nám potvrzeno, stalo se, že na to zapomněli, a najednou nám stálo před hotelem dvacet lidí, kteří neměli kam jít. Mám z toho fobii

dodnes. Ale jinak je to práce pěkná. Komunikujete s lidmi, kteří u vás chtějí hrát, nabídnou vám koncert, divadlo – na to se těším.

Vzpomenete si na nějakou kuriózní situaci minulých ročníků?

To ani ne. Jen občas vzpomeneme s Honzou Julínkem na dobu, kdy tady byl prvním rokem. Já jsem tehdy dělala v Informačním centru. Řešili jsme nějakou aplikaci, kterou jsem měla naplňovat. S Honzou jsme se tehdy neznali a nad tou aplikací jsme se hodně neshodli, dost jsme se pohádali. Pro něj musela být dost tvrdá informace, když se po dvou letech změnil ředitel KIS, že novou ředitelkou bude ta paní, s kterou se tehdy pohádal... Ale myslím, že nám to dnes funguje velmi dobře.

Dám vám stejnou otázku jako včera panu Julínkovi. Jak máte rozděleny kompetence?

Trošku mi to připomíná tu manželskou hru na svatbě, kdy ti dva sedí zády k sobě, zvedají botu a zkouší se, zda se shodnou nebo neshodnou... No, my máme kompetence celkem jednoduché, Honza s něčím přijde, a já mu řeknu, že mu to nezaplátím... (smích) Samozřejmě, zjednodušu. Jsme dva lidi na jedné lodi – a i když jsme každý od jiného organizátora, víme, že jsme jeden festival, jedna loď, a musíme tedy spolupracovat. Honza má v kompetenci divadelní žatvu, hlavní divadelní program. Na naší straně je doprovodný program – mj. vlastní program bude mít zdejší knihovna a v Domínu budou hlídat děti. A pak je tu produkční a technická část, navezení techniky. Zkrátka, je třeba se postarat o to, aby každý hrací prostor měl, co má mít. Jinými slovy: technický support, prodej vstupenek, ubytování, stravování. Jinak s Honzou řešíme úplně všechno.

Jezdím na festival léta, a vždycky mě další rok zaskočí, že zde ubývají jak ubytovací kapacity, tak možnosti stravování... například letos zavřená Bašta.

Mě ta Bašta taky zaskočila, ptala jsem se pana majitele, který plánuje otevřít na některé akce během roku, zda neotevře na JH, ale řekl ne. Už od loňska jsem ukecávala jednoho místního pána, který dělá velice dobře catering, aby zvážil, jestli by něco nevymyslel pro JH. A on mi v úterý před festivalem zavolal, že by do toho šel, a jestli pro něj mám místo. Že by nabídl nějaká jednoduchší jídla. Nabídla jsem mu terasu Jiráskova divadla – a tak vznikla festivalová GULÁŠOVNA, kterou budeme letos zkoušet. Uvidíme, jak se to popasuje s programem v divadle. Když to nezkusíme, nebudeme vědět...

Tak jen po divadelnicku popřeju ZLOMTE VAZ! A ať přeje počasí..

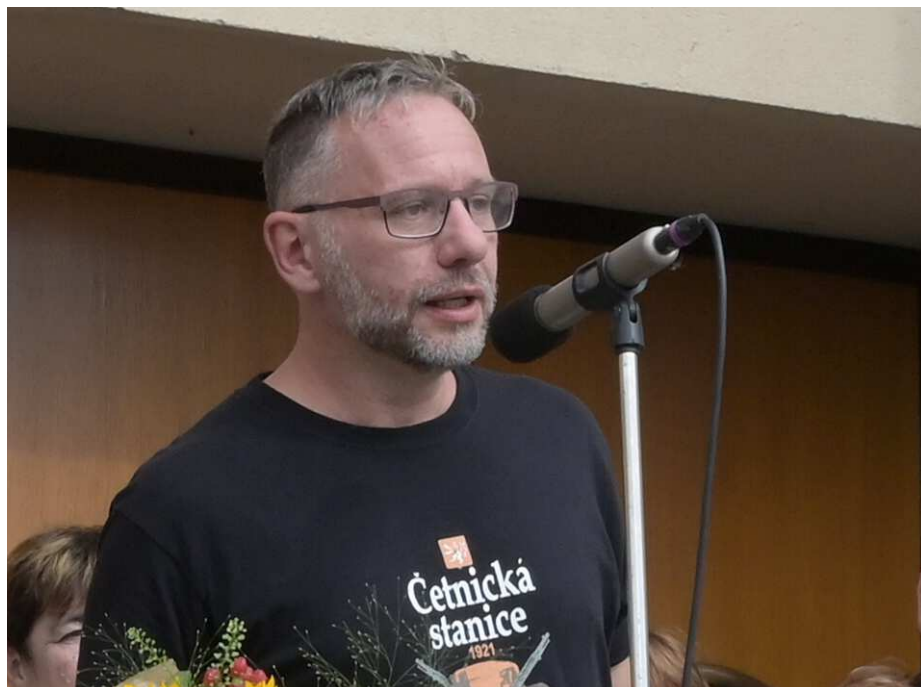
Čert vás vem!

Jana Soprová

10

93. Jiráskův Hronov

Je až hrozný, kolik je za tím práce

Kladenské divadlo V. A. D. v čele s Kazimírem Lupincem – ing. arch. Janem Červeným je už od dob svého vzniku pravidelným účastníkem Jiráskova Hronova a oblíbencem mnohých z nás. Kombinace vážného a humorného, vysokého a nízkého, chytrých textů a pozoruhodné scénografie dává totiž divákovi pocit, že se baví, ale zároveň získává nějaký bonus navíc. Soubor se za ta léta lehce proměňuje, ale právě Jan Červený zůstává jako autor, režisér i herec jeho přirozeným hybatelem. Kdoví, jak to všechno zvládá – kromě této amatérské činnosti je totiž profesionálním architektem, a stojí za to si jeho vtipné a funkční realizace prohlédnout (viz www.jancervený.cz).

Vzpomínám na to, že váš soubor vlastně znám v podstatě od založení. Poprvé jsem byla na Hronově v roce 2001, a to jste tady tuším hráli.

Ano, v tom roce jsme na Hronově hráli poprvé – pamatuju si to, protože se v tom roce narodil synek. Byly to *Rozpaky zubaře Svatopluka*.

Což je vlastně jeden z titulů, který se dostal i na profesionální jeviště. Soubor vznikl v roce 1997. Jaké byly začátky, resp. pohnutky k jeho založení?

My jsme po gymplu cítili chuť něco společně dělat. Kamarádka tehdy přinesla scénář *Asanace* Václava Havla, a v té době už paralelně vznikala první naše hra *Sága rodu*

Rassini. *Asanaci* jsme nakonec nikdy nedodělali, ale *Sága* se stala naší první veřejně uvedenou inscenací. Bylo to v roce 1998 a odtud počítáme existenci souboru. Paralelně moje žena s trojicí kamarádek dělala pohádky pro děti do školek, a celé se to proloulo.

Už s tím prvním projektem jste ovšem zabodovali na přehlídce amatérského divadla?

Se *Ságou* jsme šli do Rakovníka a odtud na Šrámkův Písek. Ale byli jsme úplně mimo, protože jsme nebyli vůbec alternativní.

Co je to V. A. D.? Hledala jsem, ale nenašla...

To byla taková přihlouplá hříčka, kterou v zárodku souboru vymyslela kamarádka, tedy Velmi amatérské divadlo, a že to je divadlo „vad“. Ale už samá podstata je nesmyslná, protože velmi amatérské divadlo je nesmysl. Nakonec se nám prostě zalíbilo používat tu vyprázdňenou zkratku. A k původnímu významu se nevracíme, at si každý představí, co chce...

Další záhadou jsou ty různé šlené přezdívky. Jak vás napadl Kazimír Lupinec?

Vzniklo to tak, že jsme z hor posílali pohled kamarádce a napadlo nás podepsat se jinak. Zrovna jsme byli v opojení ze zakládání divadla, a tak nás napadaly takové ty prvorepublikové asociace. Osobně se mi třeba líbí Vilém Říha nebo Růžena Roentgenová, a k tomu přišel i můj Kazimír Lupinec. Jak ale přišli mladí, tak začali vymýšlet strašný ptákoviny... K těm pseudonymům se váže příhoda s profesorem Císařem, který nás poprvé viděl v Poděbradech v *Rozpacích zubaře Svatopluka* a říkal (napodobuje hlas prof. Císaře): „Souboru, kterému osvětluje Dederón S. Viola, nemůžeme věřit kolektivní režii.“ Takže tak.

Já vlastně po celou dobu váhám, kam vás zařadit. Scénické prostředky, které využíváte, lze považovat za alternativní, i když dnes už technologie na jevišti není nic neobvyklého.

Já bych se vždycky spíš řadil k tomu klasičtějšímu divadlu. Styděl bych se prohlašovat, že jsme alternativní.

V tvorbě vašeho souboru vidím dvě základní linie – jednak tituly inspirované literaturou, nebo přímo adaptace literárních námětů, v druhé linii vaši osobní inspiraci životem, ať už v Upokojených, nebo v Úlu.

Myslím, že jste to trefila naprosto přesně. Druhou zmíněnou linií to de facto začalo, a ta se vine jako červená nit (*smích*). Vlastně i ta *Sága* a *Rozpaky* jsou komedie ze života. Stejně jako *Píseček*, který je o rodičovství. Bohužel se neprosadil, což mě trochu mrzí. Do toho přišly ty dramatizace. Tam šlo o nějakou jevištní zajímavost, nápad, jak to udělat, a dostalo se to do polohy, kterou reprezentuje *Valérie a týden divů* nebo *Charmsový Pašije*, kde dominuje poetické a výtvarné provedení. Na jedné straně tedy humor a čistá činohra, což nás pořád baví, a na druhé straně pokusy poeticko-výtvarné.

Schválně setrváváte na amatérské úrovni, i když leckdy je to – i technicky – na lepší úrovni než některé profesionální soubory? Nelákalo vás profesionalizovat se?

Nelákalo. Asi bych na to neměl ani já, ani ostatní. I když občas máme mezi sebou někoho, koho to do profesionálních vod hodilo, jako Zuzka Vojtíšková, bývalá Valérie Martina Jindrová, která je dnes profesionální herečka, i současná Valérie, která na herečku studuje. Takže i když sem tam projde souborem někdo takový, není to pravidlo. Myslím, že jestli jsme se něco naučili, tak je to právě amatérské divadlo se všemi svými nevýhodami i benefity. To, co člověka někdy brzdí a představoval by si to bombastičtější, je vyváženo dobrými věcmi. Když se třeba zjistí, že je to blbý, tak na tom pracujeme třeba dalšího půl roku, a nikomu to nevadí. To byl zrovna případ *Nikolačovy*, tu jsme – díky covidu – dělali snad tři roky. Neuměl bych přijít s hotovým tvarem, a tak jsme se docela zavedli, že se to dodělává při zkoušení. A myslím si, že to pak závisí hodně na důvěře v toho člověka, že to někam dokoje. Kdyby ale takto nepřipravený, neobrněný člověk přišel mezi leccaké profíky, tak by to nemuselo dopadnout dobře. Mně strašně vyhovuje ta svoboda – nevidím v tom žádné klišé – že si můžeme dělat, co chceme. Nemusí se to vůbec líbit, nemusí to mít sledovanost, to je parádní pocit.

Délka přípravy inscenace tedy může být různě dlouhá. Zajímalo by mě, jak to ale celé vzniká. Je na počátku vždycky hotový text, nebo někdy začínáte z improvizace?

Nikdy. Na počátku je vždycky představa té celkové

pokračování na str.12

Jinde

Stoupali jsme poněkud bahnitými pěšinami po úbočí lesnatých kopců. Turistické značky se zjevovaly zřídka a drze nás naváděly k nápisům jako „proprietà privata“ nebo „vietato l'accesso“. Kdo se nechce dva kilometry vracet, rozhodne se nerozumět italsky. Vynořili jsme se ve vsi Montecchio. Čtyřicet omšelých domů kolem kostela, fíkovníky, opuštěné hřiště, vůkol lesy a pár vinic. Nikde nikdo, vzduch se tetelí, omítnutý dům si připadá osaměle, cvrčci jedou. V korýtku u kostela jsme vrátili tenisákům původní barvu a dostali hlad.

Sotva čitelná směrovka nás poslala vpravo, kde byl na domku s terasou připlácnutý nápis, který děvčata přeložila jako: „dovolená, tento týden bude restaurace zpomalená“. Uvnitř jen pán s ustupujícími vlasy, který dotaz, zda je otevřeno, přijal s údivem. Samozřejmě. Coby jediní hosté jsme usedli, dostali prostý jídelní lístek a později na jeho podkladě vynikající těstoviny s čerstvými lanýži a parmezánem (za 11€) a děsivě pitné nefiltrované pro-secco bez etikety, kterého jsme do sebe nakonec zvrhli tři lahve. Samozřejmě nám pán nabídl kávu a dezert. Profesionální čest.

Torbe snad ani čtyřicet domů nemá, leží v kopci nad vinicemi a na rozdíl od Montecchia jím alespoň jednou za čas projede auto. Tři dědci beseďují na lavičce před krámkem, ve vedlejším domě zrovna otvírá restaurace Trattoria Caprini, naproti kostel a podél hlavní silnice pár rodinných domků. V restauraci je relativně plno, tatarák z nadpozemského hovězího, králíka na víně s polentovou kaší a dezert z černých třešní zapíjím Valpolicellou ripasso. S taxíky je to složité, tak nás pan majitel po setmění naloží do svého auta a odveze k našemu ubytování do pět kilometrů vzdáleného Negraru.

Restaurant La Repubblica di Perno je sice v Michelinském průvodci, ale upřímně nás neuchvátil, co byste chtěli ve vsi složené z hradu a dvaceti domů in the middle of nowhere. Naopak v La Morra, roztomilém lokálním sídle o dvou tisících obyvatel, jsme si z deseti restaurací vybrali sklepní enotéku ve velice přijatelné cenové relaci a udělali jsme dobře. Barolo a šafránové risotto se salsicciou, to nemohlo selhat a taky neselhalo.

Říkáte si možná: „Co má tohle společného s Jiráskovým Hronovem?“ To je dobře.

Jan Duchek

pokračování ze str.11

inscenace. Nikdy nemám text oddělený od realizace, rovnou vidím kostýmy i scénografii, která k tomu dá nějaký klíč. Pro mě jsou to naprosto neoddělitelné disciplíny. Nikdy to nemám připravené úplně, spíš tak na sedmdesát procent, ale vždycky mám před sebou obrazy, které tam budou.

Píšete konkrétním lidem na tělo? Sobě?

Ano. To je moc příjemná možnost, protože člověk ví, s kým co chce dělat, co kdo chce dělat. A to je skvělé.

Na jedné straně jsou vaše inscenace hodně založené na textu, na druhé straně jako architekt nutně máte výtvarné vidění. Jak se to propojuje?

Na to neumím asi úplně přesně odpovědět. Myslím, že se to propojuje organicky. Prostě to jde vedle sebe. A při těch představeních, kde je důležité výtvarno, vizuální stránka, a text je často daný tím, že je to dramatizace, je text o něco podružnější. A jde o nějaký jazykový cit pro to, co tam má a nemá být, o tu míru. No a naopak, kde je inscenace založená na slově, jako *Upokojenkyně* a *Úl*, tam ta druhá složka není tak dominantní, tam to prostě necháme plynout. Není co vymýšlet. Scénicky nápaditější scény jako *Valérie*, *Rozmarné léto* nebo *Válka s mloky*, to byly většinou dramatizace. A tam se to při čtení člověku nějak nakomponuje v hlavě tak, aby to bylo co nejminimalističtější, ale přitom co nejvariabilnější prostředí pro tu hru, která dává nějaké podněty.

Na jedné straně ty vaše věci vypadají jednoduše, působí velmi autenticky, jako by si lidé repliky bezprostředně vymýšleli, na druhé straně je patrné, že využíváte poměrně složité technické či technologické prostředky, které jsou založeny na naprosté přesnosti provedení. Jak to funguje? Taký to máte dopředu hodně promyšlené?

Možná, že ta zdánlivá autentičnost vychází z nějakých hereckých dispozic. Ti lidi si to prostě doveďou přes drill, který za tím je, užít, ubránit se tomu, aby to říkali naučené nebo jako stroje. Ale vymyšlené a nazkoušené je to strašně moc. Je až hrozný, kolik je za tím práce. Vzpomínám na ten *Píseček*, kde je nás pět postav od začátku do konce. Neimprovizujeme, držíme se textu. Člověk na začátku vlez do té role, JE tou rolí, a žije to. Ale od té *Valérie* funguje člověk spíš jako loutka, kdy je jeho úkolem dělat přesně na sekundy to, co má. Ale

zpětně zjišťuju, že to platí i u těch komedií – aby gag vyšel, všechno musí být dokonale sezkoušené. Profesionálové s citem pro situaci tohle asi dělat nemusí, ale my to potřebujeme mít hodně pevně. A je strašná dřina udržovat takovou hru v kondici. Když nehrajeme dva měsíce, musíme znovu zkoušet, nejsme schopni bez toho hrát.

Překvapilo mě, že tady budete hrát Feérii o Kladně, která je dost stará. Jak dlouho máte hry na repertoáru?

My je v podstatě oprašujeme. Vždycky se nějaká hra přestane hrát, protože jich už máme hodně, ale jednu po druhé je zase vytahujeme. Po dlouhé době jsme takhle vytáhli *Upokojenkyně*, a o to víc zapadly ty další – *Kroavý román*, *Válka s mloky*, *Rozmarné léto*. Když jsme dostali nabídku zahrát tady, v rámci té ceny, nějakou starší věc, váhali jsme. *Upokojenkyně* jsou naše nejúspěšnější inscenace, ale není to zas tak dlouho, co jsme ji tady hráli. A tak jsme se rozhodli pro *Feérii o Kladně*, což má takový erbovní přesah, je to taková sonda do minulosti našeho města. Ale přiznám se, že teď nevíme, co dřív. Na podzim hrajeme 3–4 tituly, které jsou nejnovější, do toho oprašujeme *Feérii* a ještě chceme zkoušet nové věci.

Jak často hrajete?

Tak čtyřikrát až osmkrát měsíčně, jednou, dvakrát týdně. Do toho se zkouší. Nezdířka se stává, že pět dní ze sedmi mám „zabitý večer divadlem“...

Ještě se vrátím k souboru. Byl původně generační?

Ano, ale záměrně ho nechceme jako generační držet, omlazujeme. Jsou tam role, na které člověk musí být mladý, protože to jinak nefunguje.

Pokud by se chtěl někdo do vašeho souboru dostat, nejste příliš uzavřená skupina?

Absolutně ne. Naopak, už jsme kolikrát hledali herce, a hledáme je pořád. Ale bohužel Kladno je v tomhle směru dost marné. Ale určitě napište, že jsme otevření všem. Samozřejmě hledáme ty mladší, protože nás starých už se tam nastřádalo dost. Takže hledáme mladé lidi. Zvlášť chlapy bychom potřebovali.

Na závěr banální otázka: co připravujete?

Už strašně dlouho – asi šest let – děláme a nemůžeme dodělat naše první loutkové představení, ale tuhle sezónu se zdá, že bychom to konečně mohli dotáhnout. Pak mám novou myšlenku takové performance lecture. Musím přiznat, že mě stále více zajímá dokumentární divadlo či divadlo faktu. Poslední věci jako *Nikoločava* nebo *Charmsovy Pašije* jsou zářným příkladem. Hrozně mě bavilo jít po stopě něčeho. V tomhle duchu chystám další komorní představení. A pak mám myšlenku typické V. A. D. hry o upřímnosti. Ze života. Tedy jak by to vypadalo, kdyby byl člověk dokonale upřímný.

Jana Soprová

12

93. Jiráskův Hronov

Od amatérského divadla se odvíjí celý můj život

Mezi osobnostmi letošních seminářů je i Petr Michálek, dramaturg, dramatik, spisovatel, divadelní manažer, podcaster, newsletterista a v současnosti (především?) rektor brněnské JAMU. Chtělo by se říct, že je to vzácný host, ale není to tak docela pravda – jistě je vzácný ve smyslu výjimečný, ale jinak na Hronově zdaleka není poprvé. I o tom jsme na terase čajovny, za společného upíjení bílého čaje, pohovořili.

Základem rozhovoru je vyvést zpovídaného z míry nečekanou otázkou. Jaký je tvůj vztah k amatérskému divadlu obecně a k Hronovu konkrétně?

Jejdamarjá, tak to je na dlouhé vyprávění! Můj vztah k amatérskému divadlu je zásadní, protože nebýt amatérského divadla, tak bych se dneska kolem divadla netočil – teď jako rektor už používám tuhle opatrnější formulaci. Na začátku stálo setkání s Karlem Tománkem (*dnešní děkan DAMU – pozn. red.*), který nás na gymplu učil filozofii, a pak bezprostředně následovalo založení amatérského divadla, které se jmenovalo Rodinné divadlo Hlína. S ním jsme hráli i na Hronově – byla to inscenace *Krev andělů*, napsala to Klára Špičková (*dnešní dramaturgyně činohry Divadla J. K. Tyla v Plzni – pozn. red.*) a já jsem v tom hrál dábla. To všechno člověku změnil život, byla to velká síla. Toho Hronova jsme si tenkrát ohromně považovali, dodnes si pamatuju rozborový seminář. Můžu se podělit o intimní zážitek, který odhaluje, jak vážně a naivně jsem to tenkrát bral. Dodnes si pamatuju, kde to bylo: chodím po Hronově

a jistou technikou do sebe nechávám vstoupit dábla. Až takhle daleko jsem došel, a můj výkon to výrazně poznamenalo – v negativním slova smyslu. Každopádně mě to všechno ovliv-

nulo zásadně, celý můj život se od toho odvíjel dál. Právě Karel přede mnou poprvé řekl slovo „dramaturgie“ – já jsem chtěl být spíš herec. Od té doby se sem vracím v různých pozicích a vždycky rád. Teď už to bylo dlouho, ale myslím, že o něčem svědčí, že i po letech pocitu odpojení od té komunity mám stejně nějakou potřebu se sem vrátit. Moc jsem se sem těšil.

Taky jsi amatérskému divadlu něco vrátil. V době, kdy jsi byl ředitelem děčínského divadla, se tam konala národní činoherní přehlídka – a pokud se nepletu, tak tvou zásluhou.

Ano, je to tak. Jezdil jsem tehdy do poroty v Třebíči a v Poděbradech – a pak jsme se s pořadateli domluvili, já Děčín nabídl, prošli jsme výběrovým řízením, jelikož nás v soutěži bylo víc, a já měl strašnou radost, že jsme vyhráli. Bylo to dobře i pro město. Bohužel to brzy po mém odchodu skončilo.

Přes dekádu jsi byl ředitelem úspěšné regionální scény, Městského divadla Zlín, ale před rokem a půl ses stal rektorem JAMU. Bylo to asi trochu paradoxní, protože od absolutoria jsi se školou nic moc společného neměl, že ne?

Vůbec ne, dokonce trochu ze zásady, já jsem se bránil – tedy ne že bych dostával nějaké nabídky, ale vždycky jsem dával až ostentativně přednost praxi a nechtěl jsem zapadnout do toho světa, který mi připadal uzavřený. O to překvapivější pro mě bylo rozhodnutí mě oslovit, které přišlo zevnitř.

Jaká je zkušenost člověka, který přichází zveněku někam, kde před už celkem řadou let vystupoval?

Když pominu počáteční nostalgii, fakt je ten, že jakkoliv to zní blbě, cítím povinnost té škole něco vrátit. Já nebyl úplně student, který měl nejlepší možný vztah se svým pedagogem, panem prof. Srbou. Ale mnohé mě naučil a dodnes přemýšlím, jestli to bylo navzdory tomu, anebo právě proto – a to se prostě má vracet, no. A já jsem i po tom covidu, aniž bych si to asi byl schopen uvědomovat, vnitřně hledal nějakou novou výzvu. Tak se snažím maximálně pracovat pro to, aby ti mladí talentovaní studenti dostali co nejkvalitnější výuku. Já to můžu ovlivňovat pouze v tom rámci, nikoliv jaksi vevnitř, ale i to je pro mě smysluplná mise. Moje hlavní měřítko je, že bych nemohl chodit jen tak do práce pro práci nebo pro peníze. Vidím to jako smysluplnou misi, a to se mi po tom roce a půl potvrdilo. Tak snad – uvidíme, co budu říkat po čtyřech letech.

Zatímco na JAMU jsi především manažer, tady jakožto autor několika komediálních textů a zkušený dramaturg vedeš seminář psaní komedie. Jak seminář koncipuješ?

On je to vlastně typický seminář tvůrčího psaní, ovšem my se budeme opravdu spíš zaměřovat na to, co dělá komedii komedií. Máme velkou

ambici mít na závěr nějaký text napsaný. Nějakou aktovku komediálního rázu, ale uvidíme, v jakém počtu – je nás opravdu hodně. Mám vyzkoušenou metodu, kdy ten text ověříme v rámci nějakého čtení, jednou jsme to i takřka inscenovali. Dramatický text je důležité ověřit v praxi, protože zkrátka dojde svého naplnění až s inscenováním.

Jaká je tvoje oblíbená komedie?

Jednu, kterou mám moc rád, si budeme zítra pouštět: *After Life*. Moje oblíbená komedie je ta, která je něčím smutná, kde je to namíchané. A tady je to namíchané tak čítankově, že mi to dělá moc dobře. To je taková moje krevní skupina – tomu se hodně směju a zároveň je mi dost smutno.

A co tvůrčí vzory?

Co se týče komedie?

Ano.

Pominu-li samozřejmě pana docenta Šotkovského, musím říct, že v tomto slova smyslu autorský vzor vysloveně nemám.

Tví kamarádi (včetně mě) mají trochu mindrák z tvou výkonností – točíš podcast, napsal jsi detektivku, spousta z toho, co děláš, je jaksi nad rámec pracovních povinností. Jako takový projekt navíc vznikl ostatně i tvůj kultovní zlínský Ovčáček, čtveráček. Dá se asi říct, že se ten tvůj aktivní přístup v životě vyplatí?

On je to trochu mýtus, který kamarádi rádi přiznávají, ale pravda je, že když jsme před pár dny s Šotkovskými uvízli na několik hodin na londýnském letišti, začal jsem zase vymýšlet, co s tím časem udělám. Ale já mám tuhle vlastnost přirozeně, rád vyhlížím příležitosti, kde by se co dalo udělat, možná mám vulgárně řečeno startupový typ myšlení. Do toho se vůbec nemusím nutit, přichází automaticky. Má ale několik nevýhod, to je potřeba si uvědomit. Já bych třeba radši byl trpělivější. Radši bych na něčem pracoval déle a asi kvalitněji, než mít přehřel cvičně rozepsaných nápadů. Všechno má dvě strany.

Michal Zahálka

Pokud vás osobnost Jeho Magnificence zaujala, třeba budete chtít odebrat autorský newsletter:

Nejen uměním živ je člověk

foto: Jan Švácha

Festival dovede člověku dát spoustu jistot, třeba stravenky. Protože je tu mezi námi ale spousta takových, kteří raději berou věci do vlastních rukou, a rozhodli se proto své žaludky a chuťové pohárky sytit ve vlastní režii, přinášíme přehledný rozcestník, řečí dnešních gurmánů takový malý food guide pro Hronov. Nebo ještě přesněji – pro Jiráskův Hronov, neboť ten má vzhledem k běžnému fungování města svá specifika. Nečiníme tak zbůhdarma – zcela klíčová restaurace Bašta je v letošním roce nemilosrdně uzavřena (utíráme slzu z líček vepřových i hovězích) a další oblíbený podnik BB&C – Bob's Bar & Coffee přesunul během festivalu svůj provoz do parku Aloise Jirásky. Na jejich skvělé ciabatty a focaccii se tam ale nechystejte, u stánku na vás čeká pouze chléb tekutý.

V blízkosti náměstí Československé armády až na zmíněné absentující restaurace k žádným dramatickým změnám nedošlo. Níže přinášíme seznam míst, která můžete vyzkoušet, ať už zatoužíte po drobné svačině, nebo si chcete udělat pořádný základ pro noční život. Za speciální zmínku stojí Gulášovna – opět si vypomůžeme gastro pojmoslovím a zkonstatujeme, že se jedná o pop-up, a dokonce možná o hidden gem, tedy skrytý poklad. Jak zmíní Šárka Čmelíková v rozhovoru, jde o spolupráci festivalu s firmou Catering John, která pro festival připravila menu na míru. Nám se dosud tento podnik s přímočarým názvem dobýt nepodařilo, ale vkládáme do něj velkou důvěru.

Skutečné stravovací dobrodružství ovšem začíná v parku. Řady většinou bezejmenných stánků tam nabízejí téměř vše, co si dovedete představit, čímž vyvolávají dojem jakéhosi gastro blešáku. Pokud zatoužíte po nudlích s gyrosou či bez gyrosu, bramborových spirálách, lahodných toastech, hořkých trubičkách, trdelníku, párku v bagetě, koňské klobáse (na detaily jsme se nedoptávaly), burritu, quesadille nebo jakýchkoliv variací zmíněného, neváhejte. Během průzkumu mezi stánky jsme dokonce zaslechly, jak jakýsi kolemdoucí použil slovo hashbrown. Tuto britskou snídaňovou

prasárnu z brambor jsme sice nikde neobjevily, ale její vůně byla v parku téměř hmatatelná. Skutečně, pocit všudypřítomné fritézy se stává novým tamním geniem loci. Inu, proti gustu žádný dišputát.

NÁMĚSTÍ

Pizzeria Stella

Otevírací doba: po–ne 11:00–23:00

Nabídka: pizza, saláty, těstoviny, mexická kuchyně
Na své si přijdou i vegetariáni

The Fifties Retro Pub

Otevírací doba: po dobu JH je otevírací doba od 10:00 do 24:00

Nabídka: snídaně, burgery, americká a mexická kuchyně

Na své si přijdou i vegetariáni

Pod křídly anděla

Otevírací doba: po dobu JH je otevřeno od 8 do 10:00 jsou lidi

Nabídka: palačinky, chlebíčky, dorty

Na své si přijdou i vegetariáni

Stánek vedle Anděla

Otevírací doba: po dobu JH je otevřeno od 13:30

do 23:00

Nabídka: kýta, halušky, buřty na pivo, klobása

V HRONOVĚ

Stovka u Gurina

Otevírací doba: po dobu JH je otevřeno od 10 do 12:00 obsluha nepadne

Nabídka: gyros, chleba s pomazánkou, sekaná, nakládaný hermelín

Čajovna U bílého draka

Otevírací doba: po dobu JH je otevřeno od 12:30 do 23:00

Nabídka: indická kuchyně, kuskus, tousty
Na své si přijdou hlavně vegetariáni a vegani

Vietnamské bistro Xin Chao

Otevírací doba: po–so 10:00–19:00; ne zavřeno

Nabídka: vietnamská kuchyně

Na své si přijdou i vegetariáni

Istanbul kebab

Otevírací doba:

ne–čt 10:00–22:00, pá–so 10:00–24:00

Nabídka: kebab

Na své si přijdou i vegetariáni

Kebab bistro

Otevírací doba:

po–so 8:00–18:00, ne 10:00–18:00

Nabídka: kebab, káva, zákusky, zmrzlina

Dětský svět Jupiter

Otevírací doba: so–so 7:30–14:00

Nabídka: snídaně – obložené chleby, tousty, buchty, vafle, vajíčka na všechny způsoby

Na své si přijdou i vegetariáni

V OKOLÍ HRONOVA

Hospoda U Kubíků (Velký Dřevíč)

Otevírací doba: po zavřeno, út–pá 10:30–14:30, so 11:00–14:30, ne zavřeno

Nabídka: česká kuchyně

Na jejich facebooku najdete denní menu

Staročeská hospůdka (Velké Poříčí)

Otevírací doba: po–ne 11:00–20:00

Nabídka: česká kuchyně

Restaurace na Mýtě (cestou do Police nad Metují)

Otevírací doba:

st–so 11:00–21:00; ne 11:00–18:00

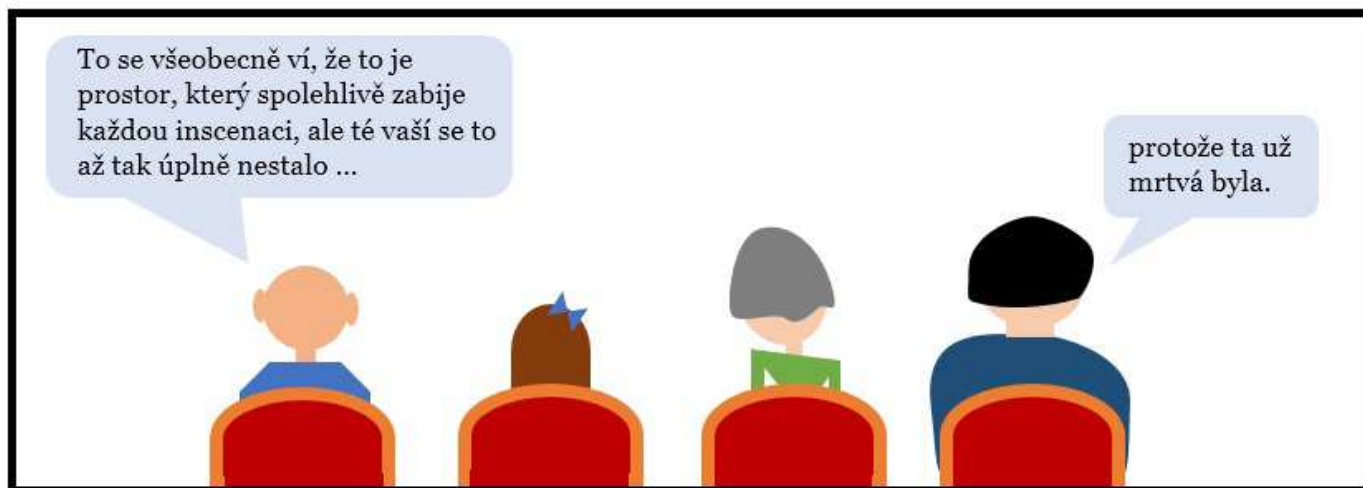
Nabídka: česká kuchyně, denní menu

Popřípadě je možnost udělat si výlet do Náchoda, kde nějaké to bistro či restauraci najdete.

Tereza Říhová
a Kateřina Prášilová

14

93. Jiráskův Hronov

Saskiino okénko aneb 30. červenec v dějinách

Před 904 lety se Prahou prohnalo jedno z nejsilnějších tornád, jaká české země pamatují.

Před 604 lety se Jan Želivský rozhodl třísté výročí tornáda uctít a udělat průvan. Proběhla první pražská defenestrace, která Želivskému později vysloužila popravu a osobní stanici metra.

Před 205 lety se narodila spisovatelka Emily Brontëová, jež později pražské tornádo zvěčnila v klasickém románu Na větrné Hůrce. (Původně zamýšlený název Na větrných Butovicích jí rozmluvil nakladatel.)

Před 161 lety se narodila Božena Viková-Kunětická, významná prozaička a dramatička, která se roku 1912 stala první ženou zvolenou do Českého zemského sněmu. Byla velkou obdivovatelkou Karla Kramáře a jezdila za ním do Vysokého nad Jizerou, kde tehdy stále ještě neexistoval Krakonošův divadelní podzim.

Před 160 lety se narodil Henry Ford, průkopník automobilového průmyslu a nestárnoucí herec, jehož rozloučení s rolí Indiana Jonese je právě v kinech. Pro potřeby filmu byl Ford digitálně omlazen, aby vypadal na osmdesát.

Půlkuaté 75. narozeniny dnes slaví Jean Reno, gratulujeme velice! Zcela nekulaté 76. narozeniny dnes slaví Arnold Schwarzenegger, gratulujeme o něco méně!

Velice kulaté 60. narozeniny dnes slaví Lisa Kudrowová, představitelka Phoebe ze seriálu Přátelé. Pokud si připadáte staří, nejste sami. Pokud si staří nepřipadáte, nikomu to neříkejte.

Když už jsme u připadání, tak na dnešek připadá Mezinárodní den přátelství – proto se dnes obzvlášť přátelte.

Zároveň na dnešek připadá Světový den proti obchodu s lidmi. Pokud obchodujete s lidmi, také to nikomu neříkejte.

Na který den připadá Světový den obchodu s přáteli, to se redakci zjistit nepodařilo.

/zah/

Na Jiráskově Hronově se na divadlo nejen chodí, ale také se zde zkouší. Třeba absolvent RADA (The Royal Academy of Dramatic Art) v Londýně Michal Šesták s přáteli si stihl v Stovce čtenou zkoušku.

FOTOREPORT Martin Rumler.

Dětský koutek Domino

V rámci JH bude ve dnech 31.7.- 4.8. v čase 15-19 hodin fungovat Dětský koutek v přízemí DDM Domino (v klubu Amigo, Komenského nám. 8) – viz <https://dominohronov.cz/novinky/detsky-koutek/>. Dětem tu bude k dispozici stolní fotbal, hry na koberci i na počítači, LEGO a další stavebnice, skládání puzzle a vyrábění z papíru.

15

neděle 30. 7. 2023

HRONOVISIONS 02

Jak bude vypadat Jiráskův Hronov v bližší či hodně vzdálené budoucnosti? Člověk nikdy neví, a tak jsme udělali interview s umělo inteligencí, ta ví všechno. Nebo se tak alespoň dovede tvářit. Položili jsme tedy několik otázek na téma Jiráskova Hronova a budoucnosti a v každém čísle vám přineseme některou z odpovědí. (S ChatGPT hovořil a editoval Jan Duchek. Auto-izováno.)

Napiš mi krátký popis Jiráskova Hronova roku 2150 a neboj se trochu zasnít.

„V roce 2150 se v Hronově odehrávají věci, které by se zdály být v rozporu se základními zákony fyziky a logiky. Město je pokryto stříbřitou mlhou a na nebi se objevují podivné tvary, které mění svou podobu v pravidelných intervalech. Lidé se pohybují po ulicích jako v transu a jejich tváře vyjadřují zvláštní směsici úžasu a hrůzy.“

Ve středu náměstí stojí obří socha, která se zdá být živá. Je to socha spisovatele Aloise Jiráska, který kdysi žil v tomto městě a napsal o něm své slavné dílo. Socha má několik metrů vysokou hlavu, která se pravidelně otevírá a ukazuje vnitřek, kde se odehrávají podivné scény. Někteří lidé tvrdí, že mohou vidět do budoucnosti, když se na sochu dívají dost dlouho.

Vedle sochy stojí stánek s jídlem, kde se prodávají rohlíky plněné živými rybami. Lidé se snaží odolávat pokušení, ale nakonec většina z nich podlehne a začne se stravovat zvláštními pochoutkami. Zvláštní účinek jídla se projeví později, kdy lidé začnou vidět neuvěřitelné věci, jako jsou rostliny rostoucí na nebi a ciběby létající mezi mraky.

Celkově je Hronov v roce 2150 surrealistickým místem, kde se běžné zákony přírody zdají být jen slabou iluzí. Lidé se snaží najít smysl a význam v této podivné realitě, ale někdy se zdá, že jsou na okraji šílenství. Přesto však město neztrácí svou krásu a magii a přitahuje lidi z celého světa, kteří touží poznat jeho tajemství.“

PROGRAM

Neděle 30. 7. 2023

HLAVNÍ PROGRAM

14:00 / Malý sál Jiráskova divadla / 120´
Problémový klub (PC)

16:15 (A) a 20:30 (B) / Jiráskovo divadlo / 70´
Divadlo DRÁK a BBD / *Zapsaný spolek českých a slovenských loutkářů uvádí: Kašpárek a zbojník*

14:15 (A) a 16:15 (B) / Sál Josefa Čapka / 45´
Poslední nakonec ZUŠ Mladá Boleslav / *Valpružina noc rave*

18:00 (B) a 20:30 (A) / Sál Josefa Čapka / 80´
Teritoriální tyjátr, Praha / *Družstvo Dáblíce*

14:30 a 18:15 (A) a 22:15 (B) / Sokolovna / 40´
Brambůrky, Most / *Kolik nám zbejvá*

22:00 / Malý sál Jiráskova divadla / 120´
Klub divadelních roáčů (KDR)

DOPROVODNÝ PROGRAM

10:00 – 18:00 / Park A. Jiráska
Řemeslný a prodejní trh

12:45 – 14:00 / Náměstí Čs. armády
Festivalové minuty a vítání divadelních souborů

13:00 – 18:00 / Náměstí Čs. armády
Tajuplný svět podivuhodných her Jiřího Šebesty

15:00 / Park A. Jiráska – velká stage / 50´
Divadelní spolek LokVar / *Sněhurka*

16:00 / Park A. Jiráska – velká stage / 50´
Divadlo z Truhlice / *Truhlík a Truhlíčka – Skřítek Zubýkaz*

17:00 – 18:00 Park A. Jiráska – velká stage / 60´
Lucie Dobrovodská / koncert – acoustic-funk

17:00 / Husův sbor / 240´
Cimbálová muzika Aleše Smutného / koncert folkloru

18:00 / Park A. Jiráska – malá stage / 80´
DS Campanum / *Spící lev*

19:45 / Park A. Jiráska – velká stage / 60´
Hoblues / koncert – blues

20:00 / Za školou / 20´
Václav Bartoš / *Školní uálet*

21:15 / Park A. Jiráska – malá stage / 60´
Klub mladých diváků Divadlo v Dlouhé / *Poslední bitva maršála Koněvoa*

23:00 / Park A. Jiráska – velká stage / 60´
Prostěj / koncert – pop rock

Zprávičky / perličky

- Zatímco většina nás starších sotva vyfuní po schodech do Sokolovny, jeden z mladých seminaristů vyzkoušel rychlý běh do schodů. A věřte, či ne, trvalo mu to jen osmnáct vteřin. Vyzkoušejte, třeba uděláte nový rekord.
- Při slavnostním zahájení starosta Hronova poznamenal s pohledem upřeným směrem k Sálu Josefa Čapka: „Když vidím ty veterány, mám radost, protože to jsou jedni ze sponzorů JH.“ Protože nás tam v seniorském věku pár stálo, zpočátku jsme se chtěli tak trochu urazit... Nicméně, jak se ukázalo, týkala se tato poznámka krásných naleštěných aut veteránů. Poučení: starší účastníci JH nejsou z hlediska hodnocení tak zajímaví a pozoruhodní jako krásná stará auta...
- „Budete hrát pro medvědy,“ bylo prý řečeno souboru V. A. D. Kladno, který právě získal Cenu Pavla Dostála... /jas/

ZVEME NA PC

Problémový klub se vrací v novém formátu. První den přinese diskuzi o otázkách volby. V čem vidíme drama? A proč ve Slezsku hrají o Irsku a na Kladně o Ukrajině? Od 14:00 na malém sále Jiráskova divadla.

Co by měl člověk zažít na Hronově

Co bys měl/a na festivalu zažít? Bez čeho určitě neodjíždět?

Máme pro tebe osvědčený tipy, bez kterých Jiráskův Hronov není Jiráskovým Hronovem!

Zažij si to, užij si Hronov, sdílej to na instáči.

A navíc!

Jestli splníš všech patnáct zážitkových tipů a budeš s námi jejich průběh sdílet, můžeš se dostat do slosování o tři jedinečné výhry z letošního festivalového merche.

Takže: co by měl člověk zažít na Hronově?

- ☐ Zažít východ slunce na schodišti Jiráskova divadla.
- ☐ Jít se podívat na světýlka.
- ☐ Dát si sýrový talíř nebo šmalec v Tritonu po půlnoci.
- ☐ Koupit si všechny zpravodaje.

☐ Rozjímat nad básničkami na záchodech v Tritonu.

☐ Vypít si u Jägera odměnu.

☐ Vykoupat se v Metuji.

☐ Stokrát pohřbít Janka (nikoli Lesáka).

☐ Vychutnat si desáté kafe z Kafekáry zadarmo.

☐ Napít se prdávky a nepoprdeť se.

☐ Najít si své oblíbené místo pro festivalové kákaní (jasně, že ČAPKÁČI!)

☐ Hašlerka.

☐ Co nejrychleji vyběhnout schody do Sokolovny.

☐ Dát si pivo ve Stovce.

☐ Najít si alespoň pět nových kámošů.

#zazijhronov #uzijasihronov #prostehronov #jeduhronov #jh93

Připravil tým festivalového instagramu, sledujte zde:

Pozdravy od Milana Uhdeho

Jednou z ikon Jiráskových Hronovů (a zejména jejich zahájení) byl řadu let proslulý dramatik a spisovatel Milan Uhde, který v pátek oslavil 87. narozeniny. Ani jemu už v posledních letech zdraví nedovoluje do hronovských veder cestovat, ale telefonicky přeje všem účastníkům skvělý festival. Pozdravy zprostředkovala PhDr. Zuzana Malcová, ředitelka odboru regionální a národnostní kultury MK ČR. My co nejsrdčněji posíláme do Brna pozdravy, opožděné gratulace a přání pevného zdraví!

/zah/

Michal Zahálka

Zpravodaj 93. Jiráskova Hronova 2023

Vydává organizační štáb. **Redakce:** Michal Zahálka (šéfredaktor), Jana Soprová, Jana B. Hnilíčková, Kateřina Prášilová, Tereza Říhová, Lukáš Křížek, Jan Švácha, Jan Duchek (redakce), Johana Jurášová, Ivo Kristián Kubák (recenze), Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Neprošlo jazykovou korekturou. (Popravdě řečeno prošlo, ale vždycky se to takhle psalo.)

Stránky festivalu: www.jiraskuvhronov.eu E-mail: JH-zpravodaj@gmail.com

